

KOERS HOUDEN OP HET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

DOOR

C. J. BRIJÈR

Directeur Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen

Het is vandaag regenachtig. De bergen zijn verborgen achter een dikke mist. Dus geen tocht langs zonnige bergpaden te midden van de uitbundige alpenflora, geen verre uitzichten over besneeuwde toppen, geen boterhammen met kaas en een appel op een primitief bankje van een berghut, de smakelijkste „lunch” die er bestaat. Een dag om rustig wat te lezen en te schrijven.

Hoewel ik mijn vakantie in Zwitserland doorbreng, op grote afstand van de bollenstreek, word ik hieraan toch dagelijks herinnerd. Het chalet dat ik tijdelijk bewoon heet namelijk „La Jacinthe”. Een klein eindje verder staat een ander chalet dat „La Tulipe” gedoopt is. Beide chalets zijn het eigendom van een Nederlandse familie.

Zo’n vakantie is voor mij allerminst een overbodige weelde. De beslommeringen van de Plantenziektenkundige Dienst drukken zwaarder op degene die daarvan de leiding heeft dan menigene vermoedt. Het is mij echter herhaaldelijk gebleken dat Prof. VAN SLOGTEREN dit wel inziet. Meermalen heeft hij mij gezegd: „Ik ben maar blij dat ik geen directeur van de P.D. ben!” Maar hij kent de moeilijkheden waarvoor onze Dienst staat dan ook zeer goed en vele malen heeft hij krachtig meegewerkt aan het vinden van een oplossing daarvoor. De resultaten van zijn onderzoekingen en zijn gezaghebbende stem gaven daarbij vaak de doorslag. Het is mij niet mogelijk hiervan een overzicht samen te stellen, omdat de leiding van de P.D. mij eerst betrekkelijk kort geleden, in 1947, is opgedragen. VAN SLOGTEREN’s activiteiten begonnen veel eerder.

Men denke maar eens aan de beruchte actie die omstreeks 1924 in de U.S.A. werd gevoerd om tot een invoerverbod van narcissen te komen op grond van aantasting door aaltjes en de narcisvlieg. De door hem uitgewerkte warmwaterbehandeling was hiervoor een afdoende oplossing en zijn krachtige, op feiten gebaseerde vertogen brachten de toenmalige overdreven beroeringen in de U.S.A. tot juiste proporties terug. Ook voor een andere ernstige aantasting, die onze export bedreigde, wist hij een oplossing te vinden. Velen zullen zich nog wel herinneren welke verwoestingen het geelziek van hyacinten enige tientallen jaren geleden aanrichtte. Door het toepassen van „heetstoken” kon ook deze kwaal worden overwonnen. Drie ernstige aantastingen die VAN SLOGTEREN overwon zonder chemische bestrijdingsmiddelen, hetgeen zijn verdienste nog groter maakt.

Op het gebied van virusziekten deed hij baanbrekend werk, hetgeen niet alleen de bloembollencultuur, maar ook de teelt van dahlia’s, pootaardappelen en vele andere gewassen ten goede kwam.

Ik doe hier maar een paar grepen uit de indrukwekkende reeks van resultaten die door VAN SLOGTEREN en zijn medewerkers werden bereikt. De bestrijding van

ziekten en plagen vormt daarvan nog maar een klein onderdeel. De taak van de Plantenziektenkundige Dienst werd er aanzienlijk door verlicht, zodat ik als tegenhanger van de hierboven geciteerde opmerking van VAN SLOGTEREN kan zeggen: „Ik ben maar blij dat de P.D. altijd zoveel steun en medewerking mocht ondervinden van het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek.”

Dit Laboratorium is een blijvend monument voor het werk van VAN SLOGTEREN. Vele jaren geleden is hij met niets begonnen en thans staat er een instituut dat tot de modernste en best uitgeruste ter wereld behoort. Stromen wetenschappelijke onderzoekers hebben het bezocht en velen van hen hebben er een tijdlang gewerkt. Voor al deze mensen is het geen vraag meer of de Nederlandse bloembollencultuur wel steunt op een gezonde wetenschappelijke basis.

De meeste kwekers en exporteurs zullen dan ook wel terdege beseffen dat dit Laboratorium van zeer grote waarde is voor hun bedrijven en dat het naast hun eigen energie en ondernemingsgeest veel heeft bijgedragen tot de grote vlucht die de bloembollencultuur heeft genomen. Toch ben ik van mening dat zij nog veel meer zouden kunnen profiteren van het werk van VAN SLOGTEREN en zijn medewerkers. Het zou zelfs gewenst zijn dit wetenschappelijk onderzoek nog uit te breiden en er nog meer geld aan te besteden. Er doet zich tegenwoordig echter een verschijnsel voor dat ik in sommige opzichten verontrustend acht. Men kan dit ontdekken in alle vakbladen en in alle verslagen van vergaderingen. Er wordt zeer veel gesproken en geschreven over de handel en de prijzen, over teeltregelingen, mechanisatie en reclame. Met juichtonen wordt vermeld dat de exportwaarde al weer omhoog is gegaan. De bollen zelf worden wel niet helemaal vergeten, maar zij komen toch op de tweede plaats. Zij moeten zich maar aanpassen aan de eisen van handel en economie.

Nu zijn er natuurlijk volstrekt geen bezwaren tegen het streven om de produktie te verhogen en de arbeid te vereenvoudigen; ook in dit opzicht is veel bereikt dat van blijvende waarde is. Men zal bij deze ontwikkeling echter terdege rekening moeten houden met de eisen die het produkt zelf nu eenmaal stelt. Ik heb de indruk dat dit niet altijd in voldoende mate wordt ingezien en daartegen meen ik ernstig te moeten waarschuwen. Een stabiele export van een uitstekend produkt is meer waard dan een voortdurende stijging, die in het tegendeel kan veranderen als de afnemers niet tevreden blijven. Teneinde de zeer goede naam te behouden die het Nederlands produkt op het ogenblik heeft, zal naar mijn mening in sommige gevallen een andere koers gevaren moeten worden.

Een voorbeeld van verkeerde koers betreft het tijdstip van verzending naar de U.S.A. en Canada. Iedereen in de bollenstreek is op de hoogte van de besliste mening van VAN SLOGTEREN dat dit tijdstip te vroeg is. Hij heeft dit zo vaak betoogd dat men het zelfs zijn stokpaardje is gaan noemen. Toch heeft men zijn raad niet opgevolgd, omdat de handel andere eisen stelt. Dit is echter het paard achter de wagen spannen. De handel zal zich moeten aanpassen aan de eisen en de eigenschappen van het produkt en niet omgekeerd.

Verschuiven die er op wijzen dat onvoldoende rekening wordt gehouden met het produkt zelf, komen herhaaldelijk aan den dag bij de inspecties die door de Plantenziektenkundige Dienst worden verricht. In het algemeen neemt het aantal ziekten en plagen toe. In de schuren worden teveel bollen aangetroffen die

beschadigd zijn door een te ruwe behandeling. Vooral hyacinten zijn daarvoor erg gevoelig. Het „zuur” in tulpen wordt sterk bevorderd door een verkeerde methode van bewaren, waarbij deze bollen dicht opeen in zakken op de stellingen worden geplaatst. Narcissen blijken herhaaldelijk aangetast te zijn door larven van de grote en de kleine narcisvlieg, hetgeen door een goede bestrijding in de meeste gevallen voorkomen kan worden. Zo zijn er vele tekenen aan de wand die tot nadenken moeten stemmen.

Uit de tegenwoordige gang van zaken kunnen een aantal praktische conclusies worden getrokken betreffende maatregelen die tot verbetering kunnen leiden, waarvan ik er enige noem.

Tot het verkrijgen van een goed produkt zal men aandacht moeten besteden aan de *grond* waarin het groeit. De toestand, waarin deze grond verkeert, is van groot belang voor kwaliteit en gezondheidstoestand van de bollen. Teneinde die grond zo nu en dan rust te geven, zou ik meer percelen bezaaid willen zien met groenbemesters. Van minstens evenveel belang is een juiste *bemesting*. Ik heb de indruk dat nog te vaak „op het gevoel” wordt bemest of naar aanleiding van algemene richtlijnen, die echter stellig niet voor iedere grond gelden. Voor een juiste en optimale bemesting is het beslist noodzakelijk geregeld grondonderzoek te laten verrichten. Dit kost weinig en brengt veel op.

Dan komen wij aan het *plantgoed*. Het spreekt wel vanzelf dat sterk, gezond en op de juiste manier behandeld plantgoed van zeer grote waarde is. Ook hierbij kan de handel ons wel eens parten spelen. Het is natuurlijk plezierig om veel te kunnen verkopen, maar dit tijdelijk gewin wordt verlies als de partijen worden verzwakt, doordat er teveel uit geraapt wordt. Ik vraag mij verder wel eens af of mechanisch planten en rooien inderdaad verantwoord zijn. Proeven, waarbij de resultaten van werken met de hand en met machines nauwkeurig worden vergeleken, lijken mij gewenst.

Een kwestie, waarop ik niet krachtig genoeg kan wijzen, is *de absolute noodzaak om zowel van het veld als uit de schuren onbarmhartig alles te verwijderen wat ziek of zwak is*. Bollen zijn betrekkelijk kostbare gewassen en ik kan volkomen begrijpen dat men wel eens terugschrikt voor uittrekken en weggooien. Sommigen vinden dit „zonde”, zulke bollen kunnen ook nog wel wat opbrengen. Dit is echter een kortzichtige opvatting. Alles wat niet deugt is een groot gevaar en daarom moet het direct verwijderd en vernietigd worden. Het is beter tien bollen teveel op te ruimen dan één te weinig. Ik acht het een levensbelang voor onze bloembollencultuur dat aan deze selectie krachtig de hand wordt gehouden.

De zorg voor de bollen in *schuren* en *pakplaatsen* laat ook wel eens te wensen over. Ik ken zeer welvarende bedrijven waar men „van de grond kan eten”, hetgeen bewijst dat het ondanks alle drukte mogelijk is aan orde en netheid de hand te houden. Dit is ook noodzakelijk, want afval, platgetrapte bollen, manden met afgekeurde en vergeten rommel kunnen bronnen van infecties zijn. Een zorgvuldige hygiëne is ongetwijfeld van groot voordeel.

Het *klaarmaken van doosjes* lang vóór de verzending levert ook vaak moeilijkheden op. Dit kan bedrijfstechnisch noodzakelijk lijken, maar de bollen verdragen het in vele gevallen niet. Bij de inspectie door de P.D. blijkt vaak dat zij weer uitgepakt en opnieuw gesorteerd moeten worden.

Met deze praktische wenken vertel ik volstrekt niets nieuws. In verband met de tegenwoordige gang van zaken achtte ik het echter van belang er nog eens de aandacht op te vestigen. Wat kennis over bloembollen betreft, kan ik mij geenszins meten met VAN SLOGTEREN, er is wel niemand die daarvan zoveel weet als hij. Evenals hij heb ik echter mijn hart verpand aan deze cultuur, temidden waarvan ik een kwart eeuw woonde. Ik vind het een prachtig bedrijf en ik heb groot respect voor de energie en de ondernemingsgeest van degenen die het beoefenen. Het is mede daarom dat ik meen mij te mogen veroorloven te waarschuwen tegen een ontwikkeling, waarbij de belangen van het produkt achtergesteld dreigen te worden bij de belangen van de handel. Tengevolge hiervan zou dit zo bloeiend bedrijf een terugslag kunnen ondervinden, hetgeen ik zeer zou betreuren. Dit kan stellig voorkomen worden, want er is wel geen andere cultuur in Nederland die op een zo modern en goed toegerust centrum van wetenschappelijk onderzoek kan bogen als de bloembollencultuur. Het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek, tot stand gebracht door VAN SLOGTEREN met krachtige steun van het bedrijfsleven, is een lichtbaken op welks koers men rustig kan varen. Ik hoop dan ook dat kwekers en exporteurs hun koers in de eerste plaats zullen bepalen op grond van de conclusies waartoe het Laboratorium bij zijn zo gedegen wetenschappelijk onderzoek is gekomen.

Verbier, juli 1958.